

VILA ŠIROKO

Najlepša primestna vila na Slovenskem

Avtorica razstave: Andreja Jurkovnik

Oblikovalec: Peter Groznik - Peč

Viri:

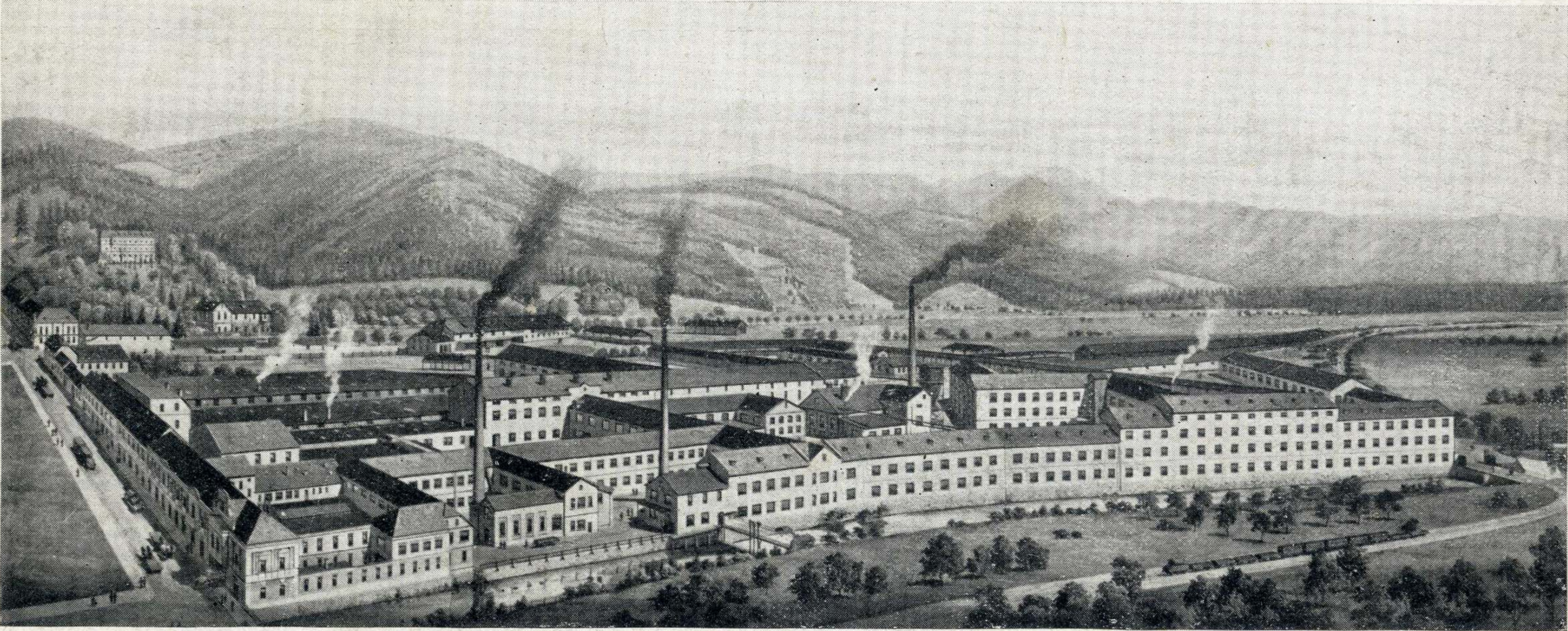
Aplinc, M. (2021). Vošnjaki: industrialci iz Šoštanja (2. izd., Let. 1, str. 240, 1 zganj. rodovnik). Občina Šoštanj.
Brešar, L., Skornišek, M., Osredkar, M., & Kovač, M. (2002). Graščinski parki Šaleške doline (str. 52). [S.n.].
Klemen, M., & Todosovska Šmajdek, U. (2021). Vila Mayer, vila Široko in dvorec Gutenbüchel s parkom – konservatorski oris stavbne in vrtnoarhitekturne dediščine. Kronika, 69(3), 875–896.

Fotografije:

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Muzej usnjarstva na Slovenskem,
Aleksander Kavčnik, Dušan Dobnik, Adela Makovšek, Rok Poles, Špela Poles, zapuščina Vlada Kojca

Šoštanj je nekoč slovel po najsodobnejši usnjarni in največji tovrstni tovarni v Avstro-Ogrski monarhiji in kasnejši medvojni Jugoslaviji. Tovarna usnja Franz Woschnagg & sinovi d. d. Šoštanj je izdelovala kvalitetne usnjarske izdelke, ki so jih prodajali v Avstrijo, Madžarsko, Italijo, Francijo, Nemčijo, Rusijo, Turčijo in Egipt. Največji gospodarski in tehnološki razcvet je usnjarna dosegla, ko jo je prevzel Franz Woschnagg s sinovoma. Po smrti Franza Woschnagga je tovarno prevzel njegov sin Herbert. Na poslovnih potovanjih je Herbert spoznal Malvino Egersdorfer. Malvina je prihajala iz ugledne hrvaške družine iz Zagreba. Leta 1933 sta se poročila na Dunaju. V njunem zakonu se je 19. maja 1937 na Dunaju rodila hči Marianne in dve leti kasneje, 11. septembra 1939, prav tako na Dunaju, še sin Franz.

LEDERWERKE FRANZ WOSCHNAGG & SÖHNE A.-G.
ŠOŠTANJ (Schönstein, Jugoslavien)
Gegründet 1788

ERSTKLASSIGE ERZEUGNISSE: Blankleder schwarz, Marke „Pferdekopf“, Feinblankleder färbig, Gamaschenleder, Sandalenleder färbig, Vachescroupon, V.-Hälse, V.-Avern, Vachessohlen, braune und glatte Kuhleder, braune und glatte Kipse, Opankenleder, Spaltleder lohgar und färbig.

Tovarna usnja Šoštanj

Herbert in Walter Woschnagg sta, kljub svojim nemškim koreninam, od leta 1942 dalje podpirala NOG z denarjem, orožjem in drugim materialom ter intervenirala in zaščitila pred oblastjo svoje delavce. Novembra 1944 sta se priključila partizanom. Malvina je aktivno sodelovala v šoštanjskem Rdečem križu in tako je lahko prenašala informacije za svojce partizanov. Z navidezno partizansko ugrabitvijo se je cela družina umaknila v savinjske hribe, kjer pa jih je zajela nemška patrolja. Herberta so poslali v taborišče Dachau, otroke so odpeljali v zavetišče v Avstriji, Malvino so zaprli v zapore v Mariboru. Manj kot mesec dni pred koncem vojne so jo ustrelili v betnavskem gozdu. Herbert se je iz taborišča vrnil julija 1945, mesec pozneje je iz Švice prišel še brat Walter. Kljub sodelovanju njunih družin z osvobodilnim gibanjem je vojaško sodišče določilo zaplembo premoženja in ju januarja 1946 izgnala v Avstrijo.

Herbert in Walter Woschnagg

Dr. Fran Mayer in Herbert Woschnagg

Otroka Herberta in Malvine Woschnagg, Marianne in Franz

Marianne in Franz Woschnagg

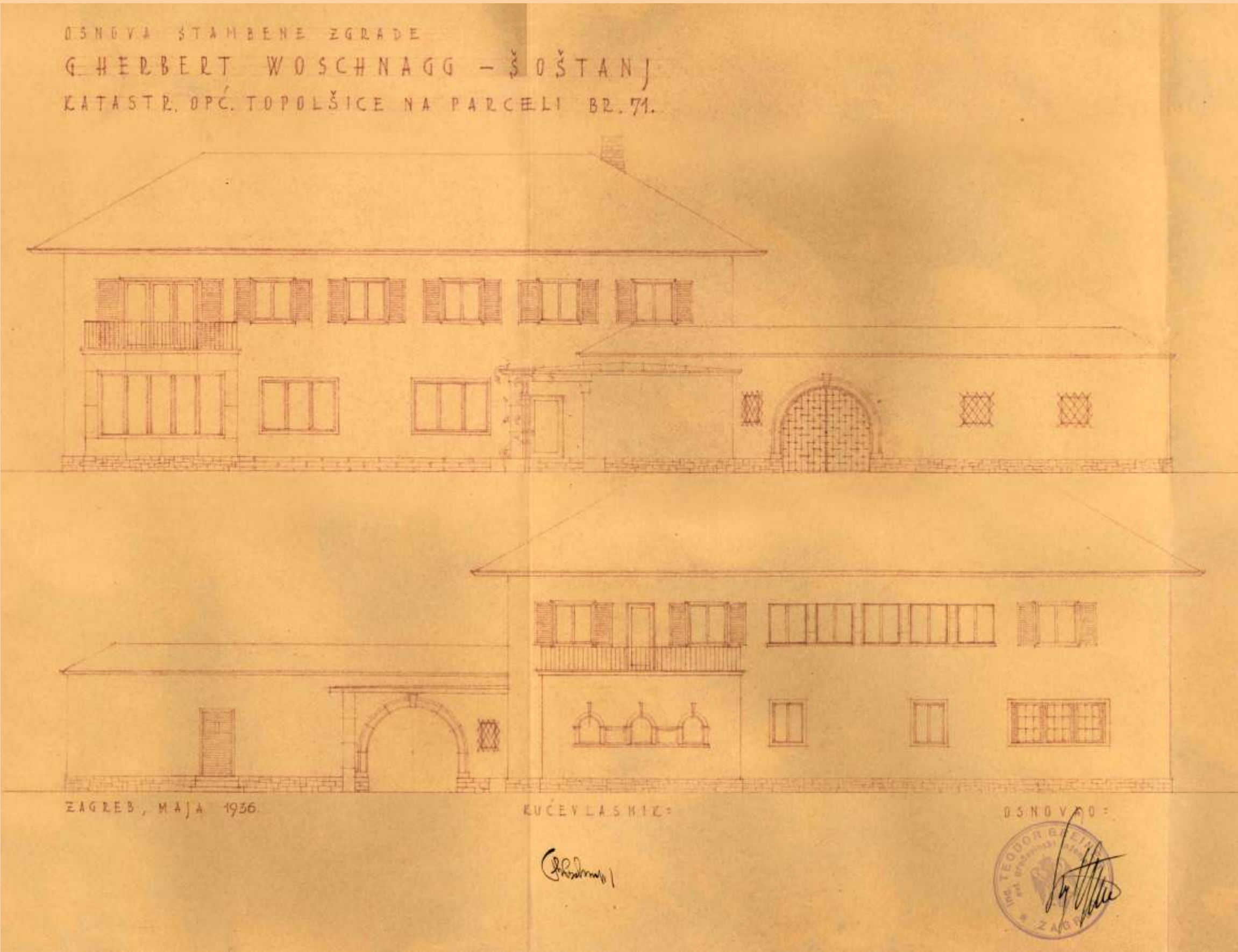

Malvina Woschnagg

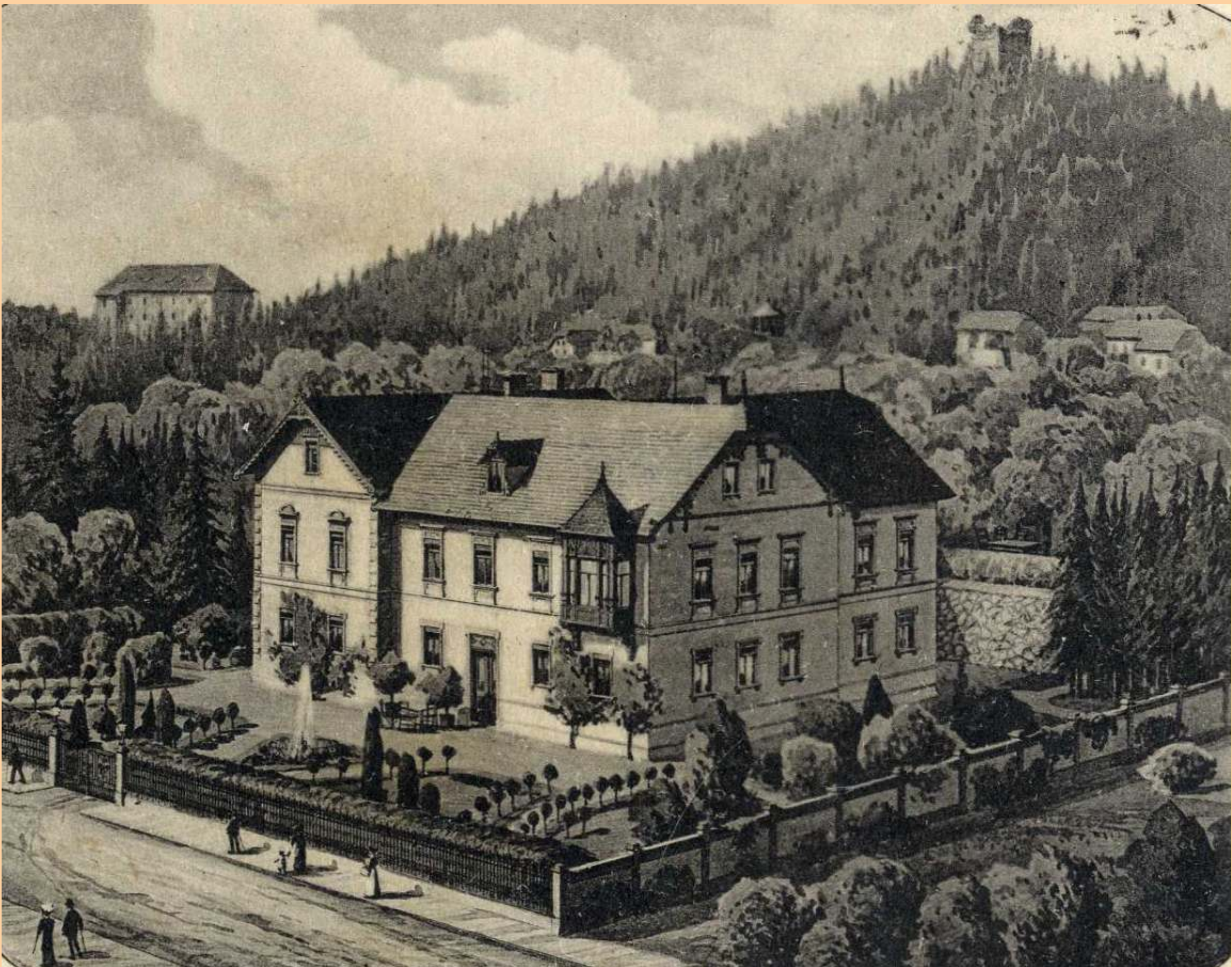
Herbert Woschnagg je nekaj časa stanoval v vili v Šoštanju na Primorski cesti 3, v kateri je bil po drugi svetovni vojni urejen zdravstveni dom. V letu 1936 je v neposredni bližini Šoštanja za svojo družino začel graditi nov dom – vilo Široko. Po zamisli Herbertove žene Malvine, takrat absolventke dunajske umetnostne akademije, je načrte za vilo narisal gradbeni inženir Teodor Greiner iz Zagreba. V novo hišo se je mlada družina preselila leta 1939. V vili so živeli le kratek čas, saj je bil objekt z okolico leta 1945 podržavljen.

Risba dnevnega prostora, avtor Alfred Keller

Načrt vile iz leta 1936

Vila v Šoštanju, kjer je stanoval Herbert Woschnagg

Vila Široko z vrtom pred drugo svetovno vojno

Vila meri 562 kvadratnih metrov. V času Woschnaggov je bila opremljena z masivnimi lesenimi in usnjenimi stenski opazi, predelnimi drsnimi vrati, vgradnimi omarami ter posameznimi originalnimi detajli, ki so se ohranili do danes. Glavni vhod v vilo je poudarjen s kamnitim, masivnim in zaobljenim portalom ter nadstrešnico, podprto z elegantnima kamnitima stebričema. V pritličju so okna zaščitena z okrasnimi kovanimi mrežami, v nadstropju pa je okna mogoče zastreti s polkni. Fasadne površine so preprejene z divjo trto, tako da je fasada s svojimi zanimivimi likovno-arhitekturnimi elementi v celoti vidna le pozimi. Vsi kamniti deli stavbe in nekateri kamniti vrtni elementi so izdelani iz lokalnega tufa, znanega po značilni zeleni barvi.

Vhodna veža s stopniščem pred drugo svetovno vojno

Prostori so bili razporejeni tako, da je bil bivalni del ločen od oskrbovalnega. V oskrbovalnem delu je bil nekoč prostor za služinčad s kopalnico in pomožnimi stopnicami, pripravljalnim prostorom za hrano in kuhinjo. Pranje in likanje je potekalo v pomožnem objektu, ki je s preходом povezan s tem delom vile. V pritličnih prostorih je bil osrednji reprezentančni prostor, kjer sta bili jedilnica in dnevna soba z izhodi na pokrito teraso in vrt ter knjižnica, ki je bila povezana z dnevnim prostorom. V nadstropju so bile spalnice s kopalnico. Nekatere sobe z lastnim dostopom iz pritličja so imele nameščene umivalnike in so bile namenjene služabnikom.

V kleti sta bili kurilnica ter vinska klet. V prehodnem prostoru proti kleti je upodobljena tovarna usnja v lasti družine, v obokanem prostoru vinske kleti je bila poslikava z motivi vinske trte, ki je danes prepleskana in poznana le še na stari fotografiji. Stenske poslikave na objektu so delo graškega slikarja Paula Schmidtbauerja.

Poslikava tovarne v prostoru, ki vodi v vinsko klet, pred drugo svetovno vojno

Danes prepleskana poslikava v vinski kleti pred drugo svetovno vojno

Parkovna zasnova je nastajala hkrati z gradnjo vile. V času, ko je v vili živel Herbert Woschnagg z družino, je okolico urejal priznani vrtnar Alojz Kojc. K vili vodi cesta z mešanim drevoredom lip in brez. Nadaljuje se mimo vrtnega portala z vratarnico, ki označuje vstop na nekoč ograjeno posestvo. V bližini je stal tudi rastlinjak, katerega ostanki so še vidni v novejšem objektu. Na območju današnjega športnega parka je bilo nekoč teniško igrišče s pomožnim objektom s sanitarijami in umivalnico. Okolico stavbe lahko razdelimo v tri dele: park ob glavnem vhodu, park za stavbo in park, ki prehaja v gozd. V parku sta dva vodna objekta. Nasproti glavnega vhoda je večji bazen z ograjo in rožnim lokom. Pot do bazena poudarjajo ozke cvetlične gredice in drevnina, ki je zasajena v pari. Za vilo leži manjši bazen, ki je bil zgrajen kasneje. Nekdaj so bile na tej površini cvetlične grede, zasajene predvsem z dalijami.

Pogled na glavni vhod z vidnim reliefom sv. Florjana in sgrafitom sv. Krištofa

V pročelju je še danes vzidana poznogotska plastika, relief svetega Florjana, ki je bil nekdanji del pročelja hiše v Ljubljani. Relief sv. Florijana je iz peščenjaka. Prvotno je bil vzidan v pročelje stavbe v Nunki ulici 3. Te ulice danes ni več, nekdanj je potekala južno mimo Uršulinske cerkve do Tivolskega ribnika. Poimenovana je bila po nunah, ki so imele tam samostan z velikim vrtom.

V trikotnem čelu zunanjsčine gospodarskega dela objekta je v sgrafito tehniki upodobljena podoba sv. Krištofa.

Na fasadi vile sta med polkrožnima oknoma naslikani stilizirani iniciali H in M, ki ponazarjata začetnici imen Herbert in Malvina.

Na dvoriščni fontani je sedel Napotnikov kip Mladi favn.

Po nacionalizaciji je bila vila sprva namenjena stanovanjem funkcionarjev, nato je sčasoma prešla v upravljanje in last Premogovnika Velenje, k je v vili uredil restavracijo s prenočišči, namenjeno zaključenim skupinam, tematskim in protokolarnim dogodkom. Občina Šoštanj je leta 2006 vilo z vrtom razglasila za kulturni spomenik lokalnega pomena. Danes je vila v zasebni lasti in ni odprta za javnost.

